

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/39894,Komunikat-Instytutu-Pamieci-Narodowej-Komisji-Scigania-Zbrodni-przeciwko-Narodowi-Polskiemu-wobec-Oswiadczenia...>
2021-01-28, 05:36

Komunikat Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wobec „Oświadczenia...” Ukraińskiego Instytutu Pamięci Narodowej z 27 kwietnia 2017

Data publikacji 28.04.2017

Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu ze zdziwieniem przyjmuje treść „Oświadczenia dotyczącego zniszczenia zbiorowej mogiły członków UPA w Polsce”, opublikowanego 27 kwietnia br. przez Ukraiński Instytut Pamięci Narodowej (dalej: UIPN) w odpowiedzi na rozbiórkę pomnika poświęconego oddziałom Ukraińskiej Powstańczej Armii na cmentarzu w miejscowości Hruszowice (gmina Stubno, pow. Przemyśl, woj. podkarpackie), przeprowadzoną przez władze samorządowe w zgodzie z obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej prawem.

Instytut Pamięci Narodowej nie został dotąd poinformowany o ewentualnych zmianach w ustawowych kompetencjach UIPN i Międzyresortowej Komisji ds. Upamiętnienia Uczestników Operacji Antyterrorystycznej, Ofiar Wojny i Represji Politycznych przy Gabinetie Ministrów Ukrainy i wobec tego przyjmuje, jak dotąd, że partnerem właściwym do współpracy w zakresie miejsc spoczynku osób poległych, zamordowanych i zmarłych w wyniku zbrodni wojennych, ludobójstwa, czystek etnicznych i represji politycznych pozostaje Międzyresortowa Komisja, która nie zajęła dotąd stanowiska w przedmiotowej sprawie.

Nie przyjmujemy do wiadomości twierdzenia UIPN, zawartego w „Oświadczeniu”, jakoby w pierwszej połowie lat 90. XX wieku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej istniała „pustka prawna” w odniesieniu do procedury wznoszenia upamiętnień symbolicznych oraz urządzania miejsc spoczynku ofiar wojen i represji politycznych, ponieważ instytucją Państwa Polskiego odpowiedzialną za nadzorowanie tego rodzaju działalności społecznej była Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, która w korespondencji ze Związkiem Ukraińców w Polsce oraz Międzyresortową Komisją wielokrotnie podkreślała, że obiekt w Hruszowicach powstał nielegalnie.

Zabiegi słowne mówiące o „pustce prawnej”, przejęte przez UIPN z narracji Związku Ukraińców w Polsce, mają na celu usprawiedliwienie bezprawnego działania inicjatorów powstania obiektu w Hruszowicach oraz brak woli ze strony stosownych organów Państwa Ukraińskiego do dialogu w przedmiotowej sprawie, pomimo wniosków strony polskiej o uregulowanie statusu nielegalnych ukraińskich miejsc pamięci w Polsce, gloryfikujących

nacjonalistyczne formacje ukraińskie odpowiedzialne za masowe zbrodnie na ludności cywilnej.

Strona polska niejednokrotnie podkreślała w korespondencji z ukraińskimi partnerami, że obiekt istniejący na cmentarzu w Hruszowicach od 1994 r. powinien zostać rozebrany, aby można było przeprowadzić prace archeologiczne, mające na celu potwierdzenie istnienia pochówków szczątków ludzkich, o czym informowali nas przedstawiciele ukraińskiej mniejszości w Polsce. W razie potwierdzenia wystąpienia szczątków pod pomnikiem, mogła zostać urządzona przez Międzyresortową Komisję we współpracy ze stroną polską i podlegałyby ochronie prawnej ze strony Państwa Polskiego. Nadal podtrzymujemy swoje stanowisko w tej kwestii i gotowi tu jesteśmy pomóc stronie ukraińskiej.

Nie jest prawdą zawarte w „Oświadczeniu” stwierdzenie, że strona polska nie reaguje na akty wandalizmu wobec nielegalnych ukraińskich miejsc pamięci na swoim terytorium. Przykładem miarodajnej reakcji ze strony Państwa Polskiego były m.in. interwencje do lokalnych władz po aktach chuligaństwa wobec urządzonych zgodnie z prawem zbiorowych mogił członków UPA na Ukraińskim Cmentarzu Wojennym w Przemyślu-Pikulicach czy na górze Monastyr k. Werchraty. Po serii ataków nieznanymi sprawcami, prawdopodobnie osób związanych ze środowiskami prorosyjskimi, na inne wzniesione nielegalnie ukraińskie upamiętnienia poświęcone OUN i UPA apelowaliśmy do strony ukraińskiej o podjęcie dialogu na rzecz zmiany ich formy i niesionych treści, co pozwoliłoby na ich legalizację.

Instytut Pamięci Narodowej w pełni popiera uzgodnione i pozostające w granicach polskiego prawa działania podejmowane przez Międzyresortową Komisję oraz środowiska mniejszości ukraińskiej w Polsce na rzecz odnalezienia i urządzenia miejsc spoczynku Ukraińców poległych, zamordowanych i zmarłych w XX wieku na obecnym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i deklaruje wszelką pomoc w tego rodzaju działaniach, podobnie jak przy budowie upamiętnień symbolicznych, poświęconych ofiarom zbrodni, represji i wysiedleń, czego przykładem jest m.in. wsparcie udzielone przez Instytut Pamięci Narodowej na rzecz wykonania w tym roku czterech upamiętnień ofiar akcji „Wisła”, których projekty zostały zgłoszone przez Zjednoczenie Łemków i Związek Ukraińców w Polsce.

Jednakże z uwagi na dokonanie przez członków Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów, Ukraińskiej Powstańczej Armii, Ukraińskiego Legionu Samoobrony, Ukraińskiej Policji Pomocniczej oraz 14. Ukraińskiej Dywizji Grenadierów Waffen-SS „Galizien” masowych zbrodni na ludności cywilnej pozostaje dla strony polskiej nie do przyjęcia gloryfikacja tych organizacji, której niestety służy część nielegalnych ukraińskich miejsc pamięci w Polsce. W związku z powyższym Instytut Pamięci Narodowej dążyć będzie do zmiany formy i treści tych obiektów we współpracy z Międzyresortową Komisją.

Instytut Pamięci Narodowej nie przyjmuje również do wiadomości „zawieszenia legalizacji nielegalnych polskich miejsc pamięci” na Ukrainie, ponieważ w dotychczasowej korespondencji strona ukraińska nie wspominała o tym, jakoby którekolwiek z polskich

miejsc pamięci traktowane było przez Ukrainę jako nielegalne, tym bardziej, że działalność organów Państwa Polskiego na terenie Ukrainy ogranicza się do zabezpieczenia i urządzenia miejsc spoczynku polskich ofiar i poległych żołnierzy, co ma miejsce po uzyskaniu stosownych zgód Międzyresortowej Komisji. Nie dostrzegamy również najmniejszego uzasadnienia dla zamiaru UIPN wstrzymania polskich prac poszukiwawczych na Ukrainie. Na działania strony polskiej, mające na celu usunięcie z przestrzeni publicznej nielegalnych upamiętnień będących często nośnikami treści godzących w dobre imię Państwa Polskiego, strona ukraińska odpowiada działaniami, które oznaczają odmowę prawa do godnego pochówku cywilnym ofiarom zbrodni.

Jednocześnie zwracamy uwagę, iż Instytut Pamięci Narodowej dotąd – odpowiadając na wnioski strony ukraińskiej – wyrażał zgodę na ekshumacje poszukiwanych osób.

Wobec powyższego Instytut Pamięci Narodowej jako instytucja Państwa Polskiego sprawująca opiekę nad grobami wojennymi i symbolicznymi upamiętnieniami wraz z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego oczekuje w przedmiotowej sprawie oficjalnego stanowiska Międzyresortowej Komisji ds. Upamiętniania Uczestników Operacji Antyterrorystycznej, Ofiar Wojny i Represji Politycznych jako organu Państwa Ukraińskiego, kompetentnego w zakresie opieki nad grobami wojennymi oraz symbolicznymi upamiętnieniami.

Jednocześnie Instytut Pamięci Narodowej podtrzymuje dotychczasową gotowość do współpracy z Międzyresortową Komisją w zakresie opieki nad miejscami pamięci w Polsce i na Ukrainie, w tym do ponownego urządzenia w porozumieniu ze stroną polską szeregu niezalegalizowanych dotąd ukraińskich miejsc pamięci narodowej.